

EESTI TEADUSTE AKADEEMIA TEGEVUSKAVA PÕHISUUNAD 2003–2004

1. Sissejuhatus

Eesti Teaduste Akadeemia arengukava 2000–2004 määras tegevussuunad mainitud perioodiks. Akadeemia on kindlalt järginud üldkogu poolt 15.06.2000 vastu võetud arengukava põhimõtteid ja tegevussuundi. Kavandades tegevust aastateks 2003–2004, tuleb arvestada toimunud muutustega nii Eestis kui ka Euroopas.

Nendest olulisemad on

Eesti ulatuses:

- Eesti teadus- ja arendustegevuse strateegia “Teadmistepõhine Eesti” heakskiitmine Riigikogus ja sellega seotud tegevus;
- teadusuuringute kvaliteedi väärtustamine (tippkeskuste ja uurija-professorite institutsioonide loomine, teaduspreemiad);
- innovatiivse tegevuse hoogustumine (ESTAG, SPINNO programmid jt);

rahvusvahelises ulatuses:

- Euroopa teadusruumi ideede areng ning eesmärkide püstitamine;
- rahvusvahelise koostöö (raamprogrammid, Euroopa Teadusfond, konverentsid) oluline elavemine.

Akadeemia on nii tervikuna kui ka oma liikmete osalusega olnud tegev ülaltoodud positiivsete muutuste genereerimisel ja elluviimisel. Eesti teadlaskonna aktiivse tegevuse taustal ilmnevad teravalt ka puudused:

- teaduse infrastruktuuri halb olukord;
- teaduse rahastamise jätkuvalt madal tase;
- innovatsiooni nõrkus;
- teadlaskonna jätkuv vananemine ja noorteadlaste osa aeglane suurenemine.

Akadeemia jätkab oma tegevust arengukavas sõnastatud põhimõtete toel, rõhutades järgmisi Akadeemia tegevuse motiive ja eesmärke:

- koondada teadmisi teadmistest, pidades silmas teadusuuringute suundumusi maailmas ja nende olulisust Eesti arengus;
- süvendada koostööd ülikoolide, teiste teadusasutuste ja teadus-organisatsioonidega ning kogu teadlaskonnaga;
- väärtustada teadmisi ühiskonna sidususe tõstmiseks ja rahvusliku identiteedi ning innovatsiooni tugevdamiseks;
- hoogustada teadlaskonna strateegilist mõtlemist ja tegevust teadusuuringute interdistsiplinaarsuse ning Eesti ühiskonna, Läänemere regiooni ja Euroopa üldiste arengutendentside raames, eriti seoses Eesti liitumisega Euroopa Liidu ja NATO-ga.

2. Akadeemia tegevuse põhisuunad 2003–2004

2.1. Eesti ulatuses

Akadeemia põhitegevus järgib arengukavas (2000–2004) esitatut. Sealjuures peab Akadeemia eriti silmas järgmist:

- teaduspoliitika kujundamine koostöös otsustuskogude ning Haridus- ja Teadusministeeriumi- ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga;
- järjepidevalt taotleda “Teadmistepõhisest Eestist” ja EL direktiividest tulenevat teadus- ja arendustegevuse summade kasvu ning osaleda aruteludes nende otstarbeka kasutamise üle;
- koostöö ülikoolide ja teiste teadusasutustega nii teadusuuringute suunamisel kui ka noore teadlaspõlvkonna kujundamisel;
- osavõtt teadus- ja arendustegevuse strateegia realiseerimisest, teadusprogrammide koostamisest, keskkonnaprobleemide arutamisest jms;
- üldkogude läbiviimine sihipärastel teemadel (nt energia füüsikaliste aluste analüüs);

- konverentside, seminaride ja akadeemiliste loengute korraldamine, sh järel doktorite konverents, uurija-professorite aruandlus, tippkeskuste kogemus, teadusteemade evalveerimise tulemused, üliõpilaskonkursi võitjate konverents;
- rahvusvaheliste teadusorganisatsioonide rahvuslike komiteede ning assotsieerunud asutuste ja seltside töö arutamine ja toetamine; loodusteaduslike ja humanitaarsete teaduskogude toetamine;
- teadusajaloo teadvustamine, konverentsid Eesti teadlaskonna kujunemisest, sealhulgas välismaal (Peterburis, Saksamaal jm), akadeemikute tähtpäevad, Eesti TA 65, ELUS 150, F. R. Kreutzwald 200 jm;
- aastaraamatu ülevaadete täiendamine (rahvuslike komiteede aruanded, akadeemikute kõnede tekstid ja esseed jm);
- Akadeemia osakondade, nõukogude, komisjonide ning akadeemikute töö analüüs ja toetamine, nende osalemine eksperttegevuses;
- töö Vabariigi Valitsuse ning ministeeriumide (Sotsiaalministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Keskkonnaministeerium, Kaitseministeerium) nõukogudes ja komisjonides, koostöö Riigikogu kultuurikomisjoniga;
- elektroonilise teadusteabe ja -raamatukogude võrgu ning Akadeemia ajakirjade elektroonilise publitseerimise toetamine, infobülletääni väljaandmine oluliste teadussündmuste ja -ürituste ning uute ideede kajastamiseks;
- Akadeemia stipendiumide ja auhindade laiem teadvustamine, nimeliste auhindade algatamine (koos ülikoolide, riigiasutuste ja erasektoriga), nimeliste fondide arendamine Akadeemia arhiivis;
- populaarteadusliku ajakirjanduse kogemuste üldistamine ning teede otsimine nende väljaannete toetamiseks;
- Akadeemia ja osakondade istungite, seminaride ja teaduspäevade korraldamine Tartus ja teistes Eesti linnades;
- teadusmahukat tootmist viljelevate firmade ümarlaudade korraldamine nende kogemuste üldistamiseks ja vastavate riigipoolsete soodustuste täpsustamiseks;
- Akadeemia kirjastuse ning Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse töö analüüs ja toetamine;
- uute akadeemikute valimine, akadeemikute tegevuse toetamine;
- kokkuvõtte tegemine Akadeemia tööst 2000–2004, Akadeemia uue juhatuse valimise ettevalmistamine.

2.2. Rahvusvahelises ulatuses

Lähtudes teadus- ja arendustegevuse arengu suundumustest maailmas ja eriti Euroopas, Akadeemia peab oluliseks:

- koostööd rahvusvaheliste teadusorganisatsioonidega (ICSU, ALLEA, ESF, UAI jt) ja teadusuundade erialaliitudega;
- tegevust EL institutsioonides (mobiilsuskeskused, ekspertkomisjonid, programmid jm);
- osavõttu Euroopa Teadusfondi (ESF) tegevusest, sh tema võimalikus muutmises Euroopa Teadusuuringute Nõukoguks (ERC), vastava teabe levitamist;
- bilateraalselt koostööd teiste riikide akadeemiatega ja teadusinstituutidega (PARROT programm jm);
- ühiste teadusürituste läbiviimist (Läänemere maade intellektuaalse koostöö konverents, ESF-i sotsiaalteaduste komitee istung, IUTAM-i juhtkomitee istung jt);
- Euroopa teadusruumi idee arendamist ja NATO teadusprogrammidesse lülitumist.

3. Kokkuvõte

Akadeemia eesmärk on olla teadmiste fookuses, teadvustada ja väärtustada teadmisi Eestis, toetades selliselt rahvuslikku identiteeti ja arengut.

* * *

Akadeemia tegevuskava täiendavad Akadeemia osakondade tegevuskavad ja tegevuse kalenderplaanid (2003, 2004).